

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: A. Lipovšek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Semeniška 2/II. • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 6. februarja 1941

Leto VII — Številka 18

Sedanje univerze

Srednja šola ima strogo zunanjo disciplino, a ne nudi resnične prave vzgoje. Morda je zunanja disciplina na srednjih šolah zato stroga, ker skuša nadomestiti notranjo.

Univerza nima skoraj nobenih zunanjih disciplinskih potez, razen skupnih predavalnic in obveznih predavanj. Pa tudi nobene srčne vzgoje ne nudi.

Univerza je zgolj strokovna učilnica in praktični laboratorij. Na univerzi so »nastavniki« in »slušatelji«. Že ti izrazi kažejo hladni in zgolj strokovni odnos med profesorji in akademiki. Vzgoja kot taka ni v načrtu današnjih univerz, pa kako bi tudi mogla biti, saj je liberalna univerza samo po strokah organizirana množica znatnosti, ki pa, razen neke ohlapne strokovne skupnosti, niso med seboj duhovno in organsko povezane.

Stroke in stolice se množijo v nedogled, manjka pa današnjim univerzam notranja duša, ki bi dala celi univerzi harmonično enotnost. Ker ni nobene osnovne, skupne, občestvene ideje, zato tudi ni nobene vzgoje. Senati in uprave na današnjih univerzah idejno in duhovno niso homogeni, in zato so tudi nesposobni dati razen zgolj strokovnih in upravnih tudi takih smernic, ki bi mogle služiti celotnosti vzgoji telesno in duševno zdravega, strokovno visoko kvalificiranega, svetovno-nazorno izčiščenega izobraženstva, ki bi moglo pozneje v okviru narodnega, kakor tudi cerkvenega občestva vršiti svoje poslanstvo.

Zgrešena je nadalje na današnjih univerzah tako imenovana »akademska svoboda«. Čez noč pade tako rekoč srednješolec iz ozkih spon gimnazijskega sistema v naročje neomejene svobode.

Akademik je mnogokrat le preveč »svoboden« v tem smislu, da ne ve, kje bo stanoval, kje bo jedel, kje bo dobil knjige.

Univerza, ki je zgolj državno-birokratska ustanova, se za take probleme ne briga. Popolno svobodo pa uživa akademik tudi v tem oziru, da noč preživi kjer in kakor hoče, da študira kadar in kolikor hoče. Tudi za športno in telesnovzgojno udejstvovanje akademika se univerza ne briga, kakor tudi ne za njegovo estetsko in družabno vzgojo. Prav tako je akademik svoboden glede predavanj. Zelo zna-

no je, da v nekaterih predavalnicah kar mrgoli od »množic« slušateljev, oziroma zevajo profesorju v obraz prazne klopi.

Prav tako je akademik svoboden glede svojega bivališča. Lahko je nad pol leta izven univerzitetnega mesta, pa ga nihče ne bo »pogrešal«.

Angleži imajo o teh stvareh, kakor smo zadnjič videli (Oxford) drugačne nazore. Tam so javnopravni skupni kolegiji, skupni obedi, skupna molitev pred jedjo in po

In katoliška literatura?

Ker že pretehtavamo vrednost naših duševnih nagnjenj, izprašajmo si vest glede naše katoliške literature.

Vera, religija, morala, družina, domovina so vrelci, iz katerih je črpala katoliška literatura, čeprav je vsak posamezni pisatelj po svojem značaju poklican, da poudarja bolj to ali ono vrednoto. Katoliška literatura ni uniformirana. Pisatelji, ki imajo isto vero, nimajo iste občutljivosti, niti istega talenta.

Razlikovati moramo dve katoliški literaturi. Ena je bistveno »ad usum catolici«. Ta ne vsebuje le specialnih ali nabožnih del, ampak vse knjige, romane, pesmi, ki odgovarjajo pričakovanju katoliškega občinstva. Toda je še druga katoliška literatura, ki se ne obrača le na katoliško občinstvo. Nasprotno, ona hoče osvojiti tudi posvetnjake. Ta literatura ne odgovarja pričakovanju, ampak hoče izsiliti pazljivost, premagati upornost indiferentnih, nekatoliških ljudi. Kratko, to je literatura sploh, in pisatelji so, preden jih imenujejo katoliške, priznani kot pisatelji, ki so vredni imena pisatelj in uvrščeni med največje.

Včasih pa te glasnike vere njih katoliški bratje ne marajo poslušati. Ne marajo zanje, ugovarjajo jim. Nekateri preveč ozkosrčni kritiki jim marsikaj očitajo: temu preveliko občutljivost, onemu premočan talent, vsem pa način pisanja, ki da bega. Zakaj bega? Ker je nov!

Toda nov je večkrat le navidezno. Ti pisatelji ne pišejo le za katoličane, ampak za ljudi, ki niso vselej prijazno razpoloženi do vere. Te množice pa, ki žive v temi, sama omemba greha ne zgane. To so duše, ki so odrevenele v grehu. Zato jim je treba podati

njej, obvezna udeležba pri službi božji in obvezno bivanje v Oxfordu.

Morda se komu zdi, da taka angleška pedanterija ne spada na naše univerze.

Pomnimo! V Oxfordu in Cambridgeu se ustvarja tista angleška elita, ki vodi na vseh kontinentih upravo velikanskega angleškega imperija, ki šteje nad pet sto milijonov ljudi. Tam se vzgajajo tisti Angleži, ki so disciplinirani in strogo dostojni, a kljub temu svobodni gentlemani. Tisti Angleži, ki imajo širokogrudno razumevanje in toleranco, pa tudi spoštovanje do stremljenj drugih ljudstev, njihovih verskih, narodnih in kulturnih svetinj.

tako, da jih bo zadelo. Zakaj bi si ne upali borbe demona proti Bogu naslikati v njenih pretresujočih peripetijah, zakaj bi zli duh ne bil podan kot živo bitje, kar je?

Končno moramo tudi pomisliti, da je treba to hrano, namenjeno ljudem, ki niso pripravljene nanjo, tem ljudem prilagoditi. Kajti misijonar v Afriki ne uči poganov tako, kakor uči kulturne ljudi slaven pridigar v kaki pariški cerkvi.

Tako govori tudi katoliški pisatelj, misijonar svojega časa, govorico tega časa.

Da, večina del, o katerih govorimo, so med najlepšimi cveti naše sodobne literature. Da, ta literatura je prepojena s sokom krščanstva in celo katolištva, kakor naša literatura že ni bila izza romantike. To pa je tudi priča o krščanstvu pri nas, bolj pristnem kakor se je kazalo svojčas pri uradni slavnosti.

Vendar smo mnenja, da bi moral ta sok, ki nenehoma pomlaja drevo francoske kulture, biti bolj obilen.

Pred nedavnim so bili katoliški bralci naprošeni, da ne sodijo prestrogo o delih, katerih vonj je morebiti včasih nekoliko močan, ki pa vlivajo smisel za religioznost širšemu občinstvu, ki bi druge, nabožne knjige odbijalo.

Katoliški kritik Léon Gautier je dejal: »Če sodite o umetnini, poskusite najti najprej njene vrline, ne iščite pa s pretirano skrbjo le njenih majhnih napak. Vprašajte se predvsem, če to delo dviguje nivo duš; in če ga, ga sprejmite blagohotno.«

Sedaj pa želimo, da naši katoliški pisatelji pomnože sok, o katerem govorimo. Isti Léon Gautier je dejal: »Vsikdar, ko napravijo naši nasprotniki en korak, jih napravimo mi deset.

Nedeljske misli

Ves svet je danes, kot velikanski stadion. Vse mrgolenje, vrvenje, tekanje, tekmovanje ljudi, brnenje in vrtenje strojev, odboj in privlačnost v sovraštvu in ljubezni — vse stremi za enim ciljem, za zmago. Kakšno zmago? Zmago sebičnih ciljev, osebnih nazorov, lastnega dobička. Vse drugačni so cilji in zmage, neminljivi venec, o katerem govori apostol Pavel: »Jaz torej tako tečem, ne kakor na slepo; se tako borim, ne kakor bi mahal po zraku; marveč zatiram svoje telo in ga devljem v sužnost.« Za tako zmago je potrebno neizmerno trdega, neprestanega, vztrajnega, notranjega dela. Tistega dela, za katerega je šel najemat gospodar v evangelijski priliki.

Mnogo ljudi dela s telesom, mnogo manj jih dela z duhom, prav zelo malo pa jih dela z dušo, iz vere in božje milosti. Rešitve sveta, vere, krščanstva pričakujemo od propagande, borbene organizacije, prosvete in drugih številnih modernih pripomočkov. Res je, nasproti akciji je treba postaviti protiakcijo. Toda odločitev ne bo v neki mrzlični zunanji akciji, marveč v poglobljenem, vztrajnem, odločnem notranjem delu in življenju iz vere, molitve, samoposvečenja in iz tega izvirajočem, gorečem apostolskem delu.

V vsem smo samo božji sodelavci. »Brez mene ne morete nič storiti«. Bog sam deluje, vodi razsvetljuje, vzpodbuja, pomaga, izpopolnjuje. Če kdo, bi bil mogel Gospod svoje delo popolno in do konca dovršiti. Pa je tudi pri delu odrešenja hotel našega sodelovanja, da bomo deležni neuspehov, porazov pa tudi končne zmage.

Prav v tem času išče Bog še posebnih delavcev, sodelavcev: Pojdite tudi vi v moj vinograd!

Kolikorkrat napišejo oni eno knjigo, napišimo jih dvajset, lepših in vplivnejših. Katolik ne sme vedeti, kaj je umik, ne sme biti inferioren nikomur, nulli secundus!

Po »La Croix«.

Vero v družine, šole, literaturo in vse javno življenje!

Izpovedujmo v pisavi in govoru vselej svoje katoliško naziranje; ne bodimo bojazljivci!

Dr. Anton Korošec

Komunistična propagandna naraščča

Delavsko glasilo o borbi proti boljševiškim filmom

Naš list je že večkrat opozoril javnost na nevarne pojave komunistične propagande. Ta kampanja zavzema vedno širši razmah in se zna spretno tihotapiti skozi pomanjkljivo ograjo naše zakonodaje. Še bolj žalostno vlogo pa igrajo razne »jugoslavenske« izdaje Kerenškega.

Kominterneta je moderna organizacija in se tudi poslužuje modernih sredstev. In eno izmed teh danes »posebno modernih« sredstev je nesramna laž in sramežljivo zakrivanje svoje prave rdeče barve ter nedolžno pretvarjanje.

Brošure

Naše trafike so bile zadnje čase polne brošur, ki so »v riječi i slici« prikazovale sovjetski paradiz. Za vsakogar je bilo poskrbljeno. Za delavca, za študenta, obrtnika in druge. Izrabljajo tudi sedanjo vojno psihozo, da ene navdušijo, druge pa preplašijo. Videl si ogromne skupine tankov, letal, ladij, padalcev itd. To so bile slike, pod katerimi je bilo zapisano, da je to Rdeča armada, ki je pripravljena nastopiti za svobodo vseh teptanih in pravice željnih ljudstev. Toda nismo je videli ne na Češkem, ki so ji obljubili pomoč, Poljski so pa na svojstven način »pomagali«.

Za »svobodo- in kulturonosilko« se pa je »Rdeča armada« izkazala v finski vojni, potrdila pa je svoj sloves z »osvoboditvijo« baltičskih držav. Filozofija o pravici močnejšega je tu našla svojo odkrito afirmacijo.

Zdi se nam, da bi tudi to moralo biti zapisano pod slikami, tako da bi bila resnica popolna in jasna.

Tudi širjenje nezadovoljstva zaradi draginje in sličnih neprilic, je dobrodošlo sredstvo za pripravljanje svetovne revolucije. Vojna je prinesla te težave, tista vojna, za katero nosijo krivdo tudi Sovjeti s svojo breznačelnolo politiko.

Društvo prijateljev SSSR

Tudi društva prijateljev SSSR so v jeseni nameravala pričeti svoje, a ne za narod in državo, ampak za Kominterno plodonosno delo, pa so si morala še pred pričetkom privoščiti dolgo, dolgo zimsko spanje, za čigar konec za enkrat še ne vemo.

Filmi!

Filmi, toliko opevani sovjetski filmi so pa naravnost propagandne mojstrovine. V njih najdete zbrane vse lepe lastnosti, ki dičijo sovjetske propagandiste. Zgodovinski filmi so le zgodovinske potvorbe.

Z navadnim srednješolskim znanjem opaziš namerne laži in potvorbe. Pod kostumi zgodovinskih osebnosti se skrivajo rdeči komisarji in govore propagandne govore ne množicam na platnu, temveč gledalcem.

Laž, prevara in pretvarjanje, to so temelji, na katerih gradi filmski odsek Kominterne svojo stavbo svetovne revolucije. Tem pa se pridružuje vredna družica: predrznost.

Ne vemo po čigavi zaslugi smo bili »osrečeni« z nekaj filmi sovjetske produkcije. Bili

so iz različnih okolij, zgodovinski, operetni, toda vsi so imeli pečat enega duha, ki ga je vsa poštena in narodna javnost spoznala in ožigosala. Signal za borbo je dala katoliška akademska mladina. Šla je v ta boj z odločnimi dejanji. Borba še traja in zavzema vedno večji obseg. Tudi slovensko katoliško delavstvo se hoče boriti proti tem izrastkom komunistične nevarnosti pri nas. Glasilo ZZD »Slovenski delavec« prinaša v zadnji številki lep in močan članek o sovjetskih filmih, ki ga ponatiskujemo za naše bralce.

Kino v službi boljševizma

Vsi vemo, da je življenje trdo in neizprosno ter bo na vse čase ostalo tako, da si bomo pošten kruh služili samo v potu svojega obraza. Filmi za boljševiziranje množic pa zakrivajo vse to ter lažejo in varajo.

Kdor platnu verjame in ni zmožen pogledati tudi za kulise, je v nevarnosti, da mu filmsko čaranje življenja vzame zdravo razsodnost. Zato je v interesu pravičnega ustvarjanja javnega mnenja in zdravega pogleda na življenje, da se tako ravnanje prepreči. Nekateri naši listi so to že opetovano poudarjali. Zlasti sta tu s pravilno kritiko nastopila dijaški glasili »Straža v viharju« in »Mi mladi borci«. Opozorila seveda niso dosti zalegla.

Mladina je nastopila

Naši študentje so se zato zoper neumestno in lažljivo propagando v filmih hvale vredno postavili na svoje lastne noge. Rekli so: pomagaj si sam in pomaga ti Bog. Organizirali so se in že parkrat dosegli, da so morali podjetniki sredi predstave prenehati z goljufivo filmsko propagando v prid boljševizma. Seve-

da so bili komunistični tovariši z univerze takoj z vso energijo na delu, agitirali za »nenačrtiljive vefilme«, napadali naše študente in se jih tudi dejansko lotili. Označevali so nastop katoliških študentov za barbarstvo, svoje divjaštvo pa za moderno svobodoljubje. Škoda je le, da publika ne spregleda v celoti in da je sploh potrebno, da jim morajo šele akademiki odpirati oči. Nekaterim modernim gospodičnam, ki itak spadajo po svoji moralni vrednosti v boljševiški raj, pa seveda ne moremo zameriti, če so hudo jezne na katoliške akademike, ko jih motijo v njihovi nevednosti in neumnosti.

Smatramo, da je akcija katoliških akademikov za čiščenje razmer v naših filmskih podjetjih potrebna in koristna in bo treba misliti na to, kako to akcijo podpreti. Komunistem je treba preganjati ne samo v delavskem pokretu, ampak tudi drugod.

Veseli nas odločna beseda delavskega glasila. Ponosni smo na močnega zaveznika v tem boju za krščanstvo in narodnost.

Sovjetski filmski tednik predvajajo!

Že se napovedujejo novi sovjetski filmi, en ljubljanski kinematograf pa je tako drzen, da predvaja celo sovjetski propagandistični tednik v slikah. Kdor je radoveden, lahko tam vidi, kako se »tovarišč« Stalin razgovarja z delavci, sedi v delavski obleki med njimi. Vidi se tudi, da Kominterneta veliko da na ljudsko neumnost in lahkovernost.

Naj si tisti profiterji, ki iz egoističnih namenov zastrupljajo naš narod, zapomnijo, da bo končni obračun drugačen kot si oni predstavljajo.

GLEDALIŠČE

Alphred Gehri:

Šesto nadstropje

Naposled se nas je uprava Nar. gledališča vendarle usmilila in dala na spored novo delo, kar smo že dalj časa pričakovali. O kaki načrtnosti sporeda najbrž ne sme biti govora, a iz zadrege se je z Gehrijevim delom le rešila — in to je bilo trenutno poglavitvo.

Gehrijevo Šesto nadstropje ni niti komedija niti tragedija, kajti iz tragike beži v komiko, iz komedije pa spet hiti v tragedijo. Najbolje bi jo še označili s slikarskim izrazom »genre«. Hoče torej biti verna slika večjih ali manjših tragičnih in komičnih zapletov med ljudmi, ki jih je usoda zaklenila v mansarde, kamor se le redkokdaj zmoti kak sončni žarek. Najrazličnejši ljudje žive tu: namišljeni, domišljavi slikar s klepetavo, v vseh kotičkih pričujočo in oprezujočo ženo Germaino, dalje dve ženski sumljivih poti, pridni, nesrečno zaljubljeni delavec Jojo, knjigovodja in obenem pisec ljudskih romanov Hohepot z dobro, sanjavo hčerko Edwigo, pa še večni študent ter chansonnier Jouval. Nad vsemi temi skrbno bedi s plačilnimi nalogami lastnica Maretova, dopovedujoč vsakemu novemu prišlecju, da se v šestem nadstropju nikdar in nikoli nič ne dogodi. In vendar se med temi fantasti, pohajaci in poštenjaki godijo do srca segajoče zgodbe.

Osrednji motiv je seveda ljubezen. Neresni, izgubljeni Jouval sploh ni zmožen velike, resne ljubezni. Vse mu je za igračo. Ko zapelje ubogo Edwigo, se sicer trka na prsi, se nazivlje podleža ter se hoče s sentimentalnimi frazami oprati, a vse to so samo besede. Za dejanja nima moči. Edwiga se hoče zastrupiti, vendar jo še pravi čas rešijo. Ko ozdravi, se poroči z dobrim Jojojem, ki prevzame nase Jouvalov greh. Zanimivo, kako nam Gehri prikazuje ob tej osrednji zgodbi povezanost med temi ljudmi. Razen Hohepotovih vsi obirajo drug drugega, vendar si v uri stiske pomagajo, vsi so do neke mere dobri, celo slikarjeva dva, ki sicer vsakogar izkoriščata, kar le moreta.

To samoposebi zelo resno, če že ne tragično, snov pripoveduje avtor sicer z rutino

Straža opazuje svet

Teden od 26. jan. do 2. febr. 1941.

V Afriki se angleška ofenziva še ni ustavila. Medtem ko so bili v Libiji boji za prehod čez gorovje iz Derne proti Benghaziju, so v Eritreji angleške čete zasedle Agordat in Barentu, ki ležita okroglo 150 km od sudanske meje. V Abesiniji pa so Italijani izpraznili zaradi delovanja četnikov vso pokrajino Valkait, na jugu pa so Angleži iz Kenije prodrli že globoko v italijansko Somalijo in južni del Abesinije. Nemško letalstvo je prvič poseglo v boje v Severni Afriki.

V Albaniji traja grški pritisk dalje in so Grki pri Tepeleniju dosegli pomembne uspehe. Vendar pa prevladuje vtis, da se glavna italijanska ofenziva, ki je napovedana, še ni začela. Smrt voditelja Grkov, generala Metaxasa, bo brez dvoma vplivala na nadaljnji politični, kakor tudi vojaški položaj Grčije.

Na bojišču med Nemčijo in Anglijo je v glavnem vladal mir. Toda veliko pisanja in mnogo govorjenja je bilo o bližajočem se nemškem napadu, o pripravah in o raznih načinih, kako hoče Nemčija svoj napad izvesti. Napovedi se gibljejo med 6000 do 32.000 letali, s katerimi da bo Nemčija svoj napad izvedla.

V politiki je smrt madžarskega zunanega ministra grofa Csakyja dala priložnost za lepe besede prijateljstva in pomirjenja med Madžarsko in Jugoslavijo.

Bolgarijo, ki jo še vedno smatrajo za »rahlo politično točko«, je hotel zajeti nov potres, ki ga je sprožil minister Bagrjanov s svojim napadom na vlado, katere član je on sam. Bagrjanov je pristaš tesnega sodelovanja z Nemčijo in Italijo ter zagovornik totalitarnega režima. Kralj Boris odstopa vlade ni sprejel in vse se je pomirilo.

Na zahodu je Francija v stiski. Nanjo izvajajo hud pritisk, da bi odsej tudi vojaško sodelovala v boju proti Angliji. To je bil smisel Hitlerjevega pisma maršalu Petainu. Istočasno pa je Laval začel z delovanjem, ki se utegne končati z ustanovitvijo ločene francoske vlade v zasedenem delu Francije in z razkolom francoske politične skupnosti. General Weygand je iz Afrike poslal svarilne opomine na naslov rušilcev francoskega edinstva, ki ga predstavlja maršal Petain.

Zaupniki Roosevelta — Willkie, Hopkins, Donovan — so nadaljevali svoja potovanja po Evropi in pripravljajo ameriško javno mnenje na popolno sodelovanje Amerike na strani Anglije v boju proti Nemčiji.

dobrega mojstra, ki zna dobro opazovati, vendar jemlje vso stvar le preveč lahkotno, rekel bi brezbrizno. Kaže nam le zanimivost nekega življenja nekje v šestem nadstropju, a ne vrta globlje. Rajši ostane na površini in sega po več ali manj posrečenih domislicah francoskega kova. Tako je delo v dramskem oziru izbrušeno, gladko tekoče, kljub temu pa človek nekaj pogrša, ker se ne more zadovoljiti z le rahlo nakazanim obžalovanjem brezvestnega ravnanja z ljubeznijo.

Glede uprizoritve same moram opomniti, da bi prav nič ne škodilo, če bi režiser (Kreft B.) upirajoči se prizor med Jouvalom in Slau-no izpustil, ali ga vsaj samo nakazal. Kaj je res treba iti do skrajnih meja? Prepričan sem, da se je tisti prizor slehernemu gledalcu s povprečno zdravim okusom upiral.

Če izvzamem nekatere zastoje, ki so bili deloma utemeljeni v dvojnosti prizorišča, in pretirano igro g. Galeta, moram reči, da je uprizoritev dobra. Izmed igralcev naj posebej omenim odlično kreacijo Edwige (gdč. Simčičeve), Hohepota (g. Lipaha) ter Jouvala (gospoda Jana).

—nik.

Univerza

Občni zbor Zveze strokovnih klubov tehn. fak.

V soboto, 25. januarja, je bil na tehniki občni zbor Zveze strokovnih klubov tehniške fakultete. Udeležba ca. 150. Levičarji so prišli na občni zbor v kompletni postavi, videl si tam lahko mnoge njihove »stare bajte«, ki jih je drugače zelo redko videti na tehniki. Iz poročil smo razvideli, da se je sestajalo »strokovno« delo odbora v glavnem v tem, da so gojili stike z belgrajskimi tehnikami, se bavili z mirovnim kongresom in sprejeli skupino belgrajskih tehnikov v Ljubljani.

„Strokovno delo“

Se enkrat so protestirali proti resoluciji medstrokovnega odbora zoper razdiralno delo komunizma. Vidi se, da jih je v živo zadela in se nam zdi, da so formalnosti samo povod za izražanje nezadovoljstva zaradi nečesa drugega.

Tajnica je poročala: Zoper študentske interese in proti volji univ. senata so stopila v veljavo dopolnila uredbe o društvih sluš. univerze, ki pomeni po njenem oz. njenih somišljenikov mnenju dokončno ukinitve univerzitetne svobode. Navedla je nekatere člene, nakar so vstali člani, brali posamezne stavke dopolnil in jih interpretirali. Posebno mnogo hudega so vedeli povedati iz svojih bogatih izkušenj veterani, ki so doživeli že tri uredbe. Občni zbor je sprejel protestno resolucijo s študentskimi zahtevami in poveril novemu odboru nalogo, da izda letak, s katerim naj spravi vso univerzo v borbo proti uredbi.

Pravilna pot bi bila: sklicati medklubski sestanek, sestaviti ob sodelovanju univerzitetnih oblasti spomenico, se boriti z legalnimi sredstvi za zboljšanje te uredbe v tistih točkah, ki bi bile nasprotne interesom znanosti in prave akademske svobode. Tak postopek bi jim moral narekovati že najosnovnejši narodni in državljanski čut v teh časih.

Akademska menza

Na dnevnem redu je bilo vprašanje neodvisne akademske menze. Tu so nastopili z grdo lažjo, ki dokazuje, da se za »neodvisnimi« frazami skrivajo od kominterne odvisni nameni. Vse, kar jim ni prav in se da izriniti za njihovo propagando, naprtijo »črnim nasprotnikom«. Neki član je izjavil, da se menza zato ne gradi, ker je funkc. AA Leskovar z intervencijo pri g. banu dosegel razveljavljenje načrtov. V resnici je pa tov. Leskovar pri g. banu le protestiral proti marksističnemu zlorabljanju akademske menze. Levičarji so namreč hoteli imeti v njej svoje klubske prostore. Ta zgodba sliči basni o ježu in lisici in bi utegnili doživeti v Ljubljani reprizo belgrajske premiere. Vsem je znan brezobzirni teror belgrajskih komunistov v nekaterih tamošnjih menzah, kjer se jim je posrečilo usidrati. Zahteval je, da se poskus marksističnega terorja v naprej prepreči in se načrti spremene in da naj služi menza po navodilu prosvetnega ministrstva res samo prehranjevalnim namenom.

Tako je bila preprečena marksistična intriga, da bi na račun za hrano revnih akademikov namenjenega denarja prišli do svojih prostorov, ki bi bili leglo rdeče propagande.

Načrti so se morali spremeniti in delo se je nekoliko zavleklo.

V časopisih smo brali, da bodo menzo spomladi pričeli graditi. Za pravo neodvisnost bo skrbelo univerzitetna oblast, ne pa levičarji.

Delegat pri UZF je poročal o razmerah v tej ustanovi in prebral resolucijo z zahtevo sanacije.

Izrečena je bila zahteva, naj se najde pra-

Občni zbor Jugosl. akad. podpornega društva

Dne 22. januarja t. l. in dne 29. jan. t. l. se je vršil v institutu za preiskavo materiala na tehniki občni zbor Jugoslovanskega akademskega podpornega društva. Denarna sredstva si društvo pridobiva z različnimi podporami, ki jih prejema od različnih svojih dobrotnikov. Nato društvo ob začetku vsakega semestra podeljuje hrano ali podpore v drugi obliki akademikom, ki vložijo prošnje in ki jih odbor spozna za potrebne.

G. prof. Král je prevzel predsedstvo društva takoj ob ustanovitvi in ga vodi še danes. Na ostala odborniška mesta pa se volijo vsako leto novi odborniki. Društvo ima 4 podpredsednike: eden je zastopnik juristov, eden filozofov, eden medicincev in eden tehnikov. Nadalje ima društvo še tajnika, čigar mesto je najvažnejše v odboru, blagajnika in druge odbornike. Volilno pravico pa imajo delegati posameznih fakultet.

Dne 22. jan. se je vršil občni zbor tega društva. Po uvodnih besedah in poročilih odbornikov, so prišle na dnevni red volitve. Najprej so bile volitve štirih podpredsednikov, nato je sledila izvolitev najvažnejšega odbornika — tajnika. Izvoljen je bil z večino glasov tov. Flisar. Njegova izvolitev nekaterim ni bila po volji. Vsi poparjeni so pričeli ogorčeno vzklikati: »Kje pa je? Naj se pokaže!« Tov. Flisar pa slučajno ni bil navzoč, ker je bil nujno zadržan, vendar pa je že prej zadržil delegatu, ki ga je predlagal, da tajniško mesto na vsak način sprejme. V dvorani je sedaj nastal velik hrup. Levičarji so govorili vse vprek, kakšen tajnik naj bi le bil, ko se niti na občni zbor ne prikaže. Njegovemu mnenju se je pridružil tudi gosp. prof. Král, ki je tedaj predlagal, da naj bi občni zbor prekinili in ga prihodnjic nadaljevali in da naj bi se do nadaljevanja vložile liste, kakor to zahtevajo pravila. Med tem pa so rdeče cvetke s tehnike letale iz dvorane in iz vseh mogočih institutov, laboratorijev itd. in »dovražale« na bojišče nove delegate z na hitro narejenimi pooblastili. Vendar je bil njihov poplah zaman, občni zbor je bil namreč prekinjen.

Dne 29. januarja se je potem vršilo nadaljevanje občnega zbora. Dvorano so napolnjevale strnjene vrste tehnikov. Imeli so namreč sami kar 17 delegatov, samih levičarjev, med njimi tudi nekatere brate z juga (ki bi naj imeli pač veliko besedo pri društvu, čigar glavni namen je podpirati slovenske akademike). Poskrbeli so tudi za to, da so dobili čim več sodrugov iz ostalih fakultet.

vičnejši ključ za plačevanje taks. Za to je gotovo že skrajni čas.

Pri vsem tem se ne moremo otresti vtisa, da hočejo izrabiti levičarji te akcije v svoj prid. To je razvidno iz njihovih fraz o interesih delovnega ljudstva, iz protestov proti resoluciji medstrokovnega odbora in iz tega, da iščejo stalno stikov z belgrajskimi tehnikami, ko je vendar jasno, da nas poznajo le takrat, kadar delajo zase in proti interesom slovenske univerze. Gotovo je potrebno, da se izboljšajo neugodne razmere slovenskega akademika, toda res je tudi, da se mnogo več doseže z legalnim delom kot pa z letaki in štrajki.

Vloženi sta bili dve listi in zopet smo glasovali. G. prof. Král ni dopustil glasovanja po d'Hontovem sistemu, ki ga predvideva občna univerzitetna uredba (na podlagi katere je zadnji občni zbor bil tudi prekinjen), temveč po večinskem sistemu. Rezultat se je seveda stalno ponavljal. Levičarski kandidati, ki so jim krepko roko v roki šli na pomoč jenesarski bratci iz »Jugoslavije« so dobivali po 25 glasov, tisti akademiki pa, ki se vedno in povsod bore proti komunizmu, ki je največja nevarnost tudi za našo državo (sic »Jugoslavija«!) pa 15 glasov. Združeni komunisti in jenesarji so nas preglašovali. Prijavili smo minoritetni votum in odšli.

Zopet je tu en primer, kako nastopajo skupaj s komunisti jenesarji »Jugoslavija«, če le gre količkaj zato, da je treba premagati odn. preglašovati vse tisto, kar je zdravo, slovensko, katoliško. Na drugi strani pa je to zopet značilen primer, kako trdovratno in premišljeno hočejo zavzeti komunisti vse takšne ustanove, ki igrajo kakršno koli vlogo v akademikovem življenju, da na ta način morejo uveljaviti svoj vpliv.

Nove knjige

P. R. Plus D. J.:

Izzarevajmo Kristusa

Beseda modernim apostolom. Prevedel dr. Vilko Fajdiga. Založila Katoliška akcija deklet. Lj. 1941. Vez. 24 din, broš. 16 din. Načrt za platnice je napravil arh. Vlado Gajšek.

Med množico potrebnih in nepotrebnih prevodov smo dobili krasno knjigo patra Plusa. Morda ni za sedanje mladino nič težjega, kakor gledati, kako se skoraj vsak teden nekaj zruši, podere in razbije. V teh časih biti apostol, poslanec, borec, graditelj novega reda, je najlepša a najtežja naloga mladega človeka. Kako naj to izvršujemo, nas prepričuje ta knjiga ob veličastnem zgledu Kristusove osebnosti. Pisec nam predstavlja pravega apostola, borca za Kristusa:

Treba se je ponižati, priznati, da tudi kdo drugi poleg nas uspešno dela. »Posebna nevarnost za mlade, ki so našli svoj posebni način apostolata v Katoliški akciji in stanovskih gibanjih je v tem, da morda ostro in skoraj zaničljivo gledajo na tiste, ki si apostolsko delo drugače zamišljajo. Vsak hoče zastopati samo svoj prav, »ko pa je vendar

več bivališč v Očetovi hiši«. Ozkosrčnost odbija. Strastno navdušenje osvaja in pridobiva, le kadar je dovolj širokosrčno. Naš nastop naj bo preprost, ne bahav, ne uraden in vedno primeren tistim, katerim je namenjen. Brez reklame, brez hrupa, z molitvijo, zgledom, ljubeznijo, jasnostjo v načelih in z odločnostjo je treba pridobivati duše. Bog daje rast in uspeh, zato se pred vsakim nastopom z Njim razgovorimo. Ceniti je treba duhovne vaje in rekolekcije.

Resnico moramo v svoji osebnosti doživeti, jo napraviti privlačno. Na sebi moramo razkriti Kristusa. Naučiti se je treba krščansko ljubiti. Govornikov ne manjka, a najprej potrebujemo ljudi, ki gredo tudi na križ, ki so pripravljene na žrtve, majhne in skrite, ki jih nikdo ne vidi: sumničenja, posmeh, nasprotovanje, samoljubje itd. Vedeti moramo, da v enem zaletu, v enem naskoku morda ne bomo uspeli, biti pa moramo v prvih vrstah, med izbranimi četami.

Odpora se ne strašimo ker vemo, da se božjemu kraljestvu še nikdar ni posrečilo razširiti se za ped, ne da bi naletelo na nasprotovanje. Katoličan mora misliti na bodočnost in živeti, kakor da smo že v 22. stoletju. Katolicizem naj se ne pusti več odrivati, naj bo voditelj in buditelj nove pogumne podjetnosti. Ne čakati in capljati za dogodki, marveč mi moramo odločati za stoletja naprej. Cerkev vedno misli bolj na bodočnost kot na preteklost, zato je treba brez pridržka njej zapati, sprejeti njena načela ter tudi znati dokazati, da razumemo besede: biti pokopan!

To so nekatere misli, vzete iz knjige. Čeprav se knjiga nanaša na Katoliško Akcijo, ki je organizacija modernega apostolata, naj si njene misli in njenega duha osvoje vsa naša kat. društva, da bodo zaživele iz zdravega in novega duha. To je ena izmed duhovnih knjig, ki je ne bi smel pogrešati noben kat. izobraženec, posebno pa še akademik.

Dom in svet. L. 53, št. 1

V prikupni novi zunanji obliki je izšla prva številka te naše revije. Naslovno stran je opremil prof. Stane Kregar, vinjete pa je narisal Miha Maleš. Revija se klanja spominu dr. A. Korošca, ki je ljubil duhovne vrednote in posebno podpiral slovenska kulturna prizadevanja. Začela je izhajati povest Škrlatno nebo na vzhodu in zahodu, ki jo je napisal prežgodaj umrli Matija Malešič. Pisatelj je zajel snov iz svojega družabnega okolja, ki obeta postati zanimiva. Nov človek je Stanko Kociper, ki piše dramo v treh dej. Sentjurjevski provizor, katere prvo dejanje je že v tej številki končano. To bo že druga slovenska drama, ki obravnava borbo duhovnika s svetom. Radovedni smo, ali bo drama ostala le pri zunanem konfliktu duhovnika z viničarjem Tjašem Krampáčem, ali pa bo posegla bolj na globoko, kakor je n. pr. Cajnkar s Potopljenim svetom. Finžgarjevi sedemdesetletnici je posvečena dr. Grafenauerjeva razprava Srednjeveška katekizemska uganka v Finžgarjevem Divjem lovcu, in članek dr. Tineta Debeljaka ob 70 letnici F. S. Finžgarja. Pozornost zasluži Dom in svet s sestavki o češkem kulturnem življenju, ker kljub spremenjenim razmeram utrjuje staro vez medsebojnega spoznavanja in prijateljstva. Dušan Ludvik je napisal esej Trije sodobni kat. češki pesniki (Zahradniček, Lazechý, Renč) in je tudi prevedel od vsakega po eno značilno pesem. Poezijo zastopata S. Šali: Jutranjica in Ilakowiczówna-Debeljak: O narod poljski. V Razgledniku so ocene knjig, zapiski in poročila o razstavi B. Jakca.

Književnost

Zdrava Marija . . .

»Zdrava Marija, milosti polna...« je molila starka v mračni, visoki cerkvi na dnu gora. Kakor pričakovanje je ležala tihota preko jezov na Savinji in vklepala vase nekaj stisnjenih, do streh zasneženih hiš. Na vse strani so se strmo dvigale bele smreke in visoko gori, tik pod nebom, so iz snega molele skale v previsnih stolpih.

»Zdrava Marija, milosti polna...« Koščene, dolge prste, ki so se krčevito sklenjeni naslajali na mrzli, temnorjavi klečalnik, je obsvetljeval izgublajoči se sončni žarek, ki je padal visoko nekje skozi barvasto okno. Kožo na vrhni strani starkinih dlani je naredil prosojno, da so se videle nabrekle, modre žile. Na sivih, redkih lasih je počivala črna ruta in modre, utrujene oči so vdano strmele v križ. Nemir je gubal ozka, uvela lica in razpokane ustne so zdaj pa zdaj zadržete v negotovosti. Besede so se šepetaje izgubljale v zvonjenju večerne avemarije, ki se je nekam skrivnostno dvigala vedno više in više med pobožji, okoli katerih se je počasi zgoščeval dan v noč.

»Gospod je s Teboj, blagoslovljena si med ženami...« Za sina, ki je odšel na planino v zimi. Kaj mu je le bilo treba iti tja gori, ko pa še gazi ni in ga lahko dobi megla in metež! Gori v zasnežene skale pod Strelovcem, kjer spi tisti veliki rjavi medved, ki je poleti kradel ovce na paši in kjer si le gamsi, ki se umaknejo z visokih gorá, poiščejo med štori, ruševjem in od strele porušeni bori počivališče. Kaj mu je le bilo treba iti popravljat bajto na planino! Seveda, da ji je zadnjič vihar odtrgal streho, tisto bo že res! Pa kaj zato, naj jo sneg in viharji vso polomijo, saj lahko na pomlad postavi novo, lesa je dovolj in čemu bo zdaj delal, saj bi jo končno še veli-

ko laže spomladi uredil. Zakaj je le šel? V tej zimi ti gre in v takem debelem snegu! Naj pritisne jug...« Nekaj nejasnega, negotovega ji je ležalo v prsih in čudno, ledeno občutje jo je spreletavalo.

»Blagoslovljen je sad Tvojega telesa Jezus... Za sina, da bi se srečno vrnil. Kaj če pride v zamete in se vsuje plaz preko njega? Kaj če se veter naenkrat sprevrže in se bo izgubil v snežnem viharju? Kaj če bodo v jugovini pričele ropotati skale v dolino? Moj Bog, varuj ga Marija! Saj je še premlad, da bi umrl. In dober je, tako je dober, saj se mu ne more nič zlega pripetiti! Saj ga bo angel čuval nesreče! A vendar, kaj če mu pod nogami zagrmí sneg v prepad, kaj če mu zdrsne na zaledenem kamenju? Če bo sledil gamsa, bo v svoji gorečnosti pozabil na stezel! Oh, reši ga Jezus...!« Bolno so zrle njene oči in drhte so ustne prosile milosti.

Hladno je bilo v cerkvi. Stene so bile vse vlažne in kamnita tla ledenomrzla. Pri vsaki besedi je prihajal starki iz ust oblaček sape, ki se je izgubljal proti stropu. Iz vseh kotov je lezel vedno bolj gost mrak, sončni žarek je že davno izginil skozi okno.

Zunaj so se hribi zavijali v sivomodro tancičico teme. V dolinah je že bila noč in iz tistih troje, četvero hiš nad poledeneli jezovi Savinje so mežikale drobne, hribovske lučke. Tihota je postala še večja in nekam tesna; ljudje so se stiskali okoli peči, njihove misli so utrujene zaspale v noč.

»Sveta Marija, mati božja...« je končaval sin v poslednjih odmevih avemarije. Ležal je v bajti na trdem pogradu. Glavo je imel čisto za steno in pihalo in zeblo je skozi vse špranje in luknjice. Na ognjišču je tlela žerjavica, ki je grela smradljiv zrak v plesnivi kolibi. Moral je prenočiti v sosedovi, ker njihova ni imela več strehe. Jo bo že zopet naredil! Saj je lesa dovolj in zadaj pod napuščem je našel nekaj desk! Le nekam tesno mu je, ker je tako

sam. Čisto sam visoko gori v goráh! Zunaj tiho spe stanovi, prokriti z debelo odejo. Za njimi se dvigajo mogočne in grozeče siluete. Le tu in tam se še v razklanih grebenih zabliska sončni žarek, kamini in žlebovi so že davno zaspali v črno noč. Nikjer se ne gane niti misel, temveč je vse nedotaknjeno, na vsem še leži prvotni, elementarni dih stvarjenja.

»Prosi za nas grešnike... za nas grešnike... Moja uboga mati je gotovo v skrbeh zame. Potolaži jo, Marija, vlij ji blago besedo v srce! Moral sem priti sem gori! Ni me vleklo to, da bi bajto popravil! Kaj še! Nekaj popolnoma drugega, nerazumljivega me je sem pripeljalo. Hotel sem videti, kakšne so gore pozimi, biti pri njih, zaspati v njihovem naročju. Hotel sem. Hotel sem. Saj so mi včasih že oče pravili, kako so v zimi vse drugačne kakor poleti. Kako strahotne in nezavzetne so, hkrati pa tako lepe in vabljive kot nikdar sicer. Tudi jaz bom šel za njihovimi stopinjami, tudi jaz bom hodil z gospodo vanje in jih spoznal do zadnjega najbolj skritega kotička. Oj, mati, vi tega ne razumete, saj tudi očeta niste. Pa saj tudi sam tega ne razumem...« Oče se je ponesrečil v steni. Kamenje se je odtrgalo in ga zrušilo v globino. Čisto zmečkan je bil, prepoznati ga ni bilo več. Dolgo je že tega, a mati se bojijo za sina, za edinega.

»Zdaj in ob naši smrtni uri... Amen.« Gosta črnina je ovila vse vrhove in vse doline pod njimi. Proti nebu hite še zadnje večerne prošnje.

V dolini sveti tistih troje, četvero lučk vedno bolj živahno.

Sin je v počrnel, zadimljenem stanu že zaspal. Zdelo se mu je v polsnu, kakor da so se vrhovi nagnili k njemu in ga sprejeli vase.

Starka je počasi šla iz cerkvice na cesto in se namerila proti zadnji hiši, tik nad vodo. Skozi skromno, drobno okence je padal soj svetlobe na debele, ledene sveče na jezu. Vzdihnila je in stopila notri. Njen prvi pogled

se je ustavil na križu v kotu izbe in takoj se je nekam pomirjena vsedla k peči. Petrolejka jo je na steni narisala pošastno veliko...

Dušan.

XII. redni sestanek AK Straže

Po skupni molitvi je imel tov. Fašun referat o fašizmu v Jugoslaviji. Prisrčno pozdravljen je zatem spregovoril o velikem don Boscu ravnatelj dr. Vilko Blatnik.

Za njim je povzel besedo še stražarski duhovni vodja, ki je poudaril pomen salezijancev v sedanosti. Prav za prav so salezijanci tisti, ki se brigajo za najbednejše in so tako najboljša protiutež zlaganemu breznarodnemu in nesocialnemu komunizmu. Zato podpirajmo in branimo salezijance. Don Bosco je tudi naš zgled!

Sledila je zanimiva debata o naši univerzi in o društvenih zadevah. Na sestanku bi moral predavati univ. prof. dr. France Veber, ki pa je predavanje odpovedal, ker je bil nujno zadržan.

TISKARSKI ŠKRAT

Tiskarski škrat je bil v zadnjem poročilu o gledališču kar hudobno poreden, ker je v deveti vrstici vstavil »če se da revna uprizoritev odlične kitajske drame... upravičiti«, namesto »če se da ponovna uprizoritev odlične kitajske drame... upravičiti.«

Mislím, da ste me razumeli, vi, ki stojíte tukaj okoli nas, a da nas je razumela tudi mladina, ki misli, da ni naša, a je vendarle po mišljenju in hotenju bolj naša.
Dr. Anton Korošec.

V kratkem izide pri
**JUGOSLOVANSKI
KNJIGARNI**
v Ljubljani knjiga
o velikem problemu

DR. CIRIL ŽEBOT:

O SOVJETSKEM GOSPODARSTVU

Priznani jugoslovanski gospodarski znanstvenik z mednarodno reputacijo je o tem važnem znanstvenem delu, ki je edinstveno v naši in sploh v jugoslovanski književnosti te vrste, ki ga je s svojimi nasveti spremljal pri njegovem nastajanju, poslal naslednjo izjavo:

»Smatram, da je delo dr. Žebota zelo solidno, zasnovano na obširnem skrbno zbranim gradivu, da je gradivo dobro razporejeno in da na tej podlagi nazorno slika sovjetsko gospodarstvo ter pravilno karakterizira in ocenjuje njihove pomanjkljivosti. Kljub svoji solidnosti in svojim vrlinam pa dr. Žebotovo delo ni suhoparno, temveč je zelo zanimivo in poljudno spisano ter bo vsled tega dostopno tudi širšim krogom bralcev.

Zaradi vsega povedanega ga najplejše priporočam ter smatram, da je res vredno, da se ga izda. Posebno pa še zaradi tega, ker bo širilo med občinstvom pravilno sodbo o sovj. gospodarskem ustroju, o katerem so žalibog razširjene neresnične in popolnoma napačne predstave.

Priznani slovenski gospodarstvenik, neposredni poznavalec sovjetskega gospodarstva pa je o knjigi napisal:

»Pisatelj je zavzel do problema jasno stališče. Problem sam je obravnaval izčrpno, v kolikor se ta problem sploh da izčrpno obravnavati. Zbrano gradivo je po moji misli tako obširno kot ga zaenkrat ne bi mogli dobiti v nobeni drugi knjigi. Slog sam se odlikuje preciznosti in jasnosti.«

Izobraženci, gospodarske korporacije, poslovni ljudje, društvene knjižnice, nameštenske in delavske strokovne edinice itd. naj zato pohitijo s subskripcijo te prevažne novosti.

Založnica namerava izdati delo v začetku aprila t. l. Knjiga v obliki 8° bo obsegala okoli 300 strani in bo stala broširana 150 din.

Rok za subskripcijo se zaključí z 28. februarjem t. l. — na kar opozarjamo vse interesente.

IZ VSEBINE:

Uvod - Komunistični gospodarski in socialni nauk - Sovjet. gospodarstvo - I. Osnove in okvir sovjetskega državnega načrtnega gospodarstva - II. Ustroj sovjetskega državnega načrtnega gospodarstva: a) Izvrševalne edinice sovjetskega državnega načrtnega gospodarstva, b) državni gospodarski načrt - III. Delovanje sovjetskega državnega načrtnega gospodarstva (v luči načela gospodarnosti) - IV. Načrt na papirju in načrt v dejanju.

Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani

Podpisani naročam knjigo

Dr. Cirila Žebota: O SOVJETSKEM GOSPODARSTVU
za subskripcijsko ceno 150 din

Izjavljam, da je naročilo obvezno in nepreklicno, ko prejmem od založništva obvestilo o izidu knjige.

Zavežem se plačati naročnino takoj po prejemu knjige ali v treh zaporednih mesečnih obrokih. (Nezaželjeno prečrtajte).

Točen naslov

Poklic

Ime in priimek

V 1941.

svojeročni podpis

K tvojim študentskim dolžnostim spada,

da budno opazuješ utripanje mnogovrstnega narodovega življenja, kakor se izraža v njegovih prosvetnih, političnih, socialnih in gospodarskih stremljenjih. Med najvažnejše gospodarske pojave sodobnosti pa spada

zavarovalstvo.

Predvsem pa posvečaj svojo skrb in zanimanje

domaćemu zavarovalstvu!

Tedaj boš mogel sam ugotoviti, da je čisto domača ter po svojem ustroju res last vsega našega naroda le

Uzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Čitaj njeno glasilo »Našo moč«, ki izhaja sedaj mesečno že v 117.500 izvodih! — Priporočaj povsod domačo zavarovalnico, malemu človeku pa posebno

„Karitas“,

ki je oddelek Vzajemne zavarovalnice!